

ADAPTAREA STRATEGIILOR EUROATLANTICE DE INTERVENȚIE MILITARĂ DE TIP HARD LA ABORDAREA CUPRINZĂTOARE DE TIP SOFT ÎN PREVENIREA ȘI GESTIONAREA CONFLICTELOR

THE EUROATLANTIC SECURITY STRATEGIES ADAPTATION FROM HARD MILITARY INTERVENTION TO SOFT COMPREHENSIVE APPROACH IN PREVENTING AND MANAGING CONFLICTS

Cercetător asociat drd. Oana Mihaela VLADU*

Acest articol este o scurtă prezentare a viziunii euroatlantice asupra mediului internațional și a felului în care sunt abordate situații de criză și conflict și din perspectiva abordării cuprinzătoare de tip soft. Sunt analizate provocările de securitate actuale care impun necesitatea unei strânse cooperări la nivelul actorilor naționali și internaționali care să combine resursele civile și militare, coordonând măsurile luate. Aplicarea eficientă a strategiilor euroatlantice impune cooperarea și contribuția instituțiilor euroatlantice, cu un sentiment comun de deschidere și determinare.

This article is a brief presentation on the Euro-Atlantic international perspective and the way in which it understands to manage crises and conflict situations from the perspective of soft comprehensive approach. This article analyzes the current security challenges which require close cooperation of national and international actors in order to combine civilian and military resources. Effective enforcement strategies ask for cooperation and contribution Euro Atlantic institutions, with a shared sense of openness and determination.

Cuvinte-cheie: strategii euroatlantice; intervenție militară; abordare cuprinzătoare.

Keywords: Euro-Atlantic Strategies; military intervention; comprehensive approach.

NATO împreună cu organizațiile implicate în misiunile complexe din ultimii ani au încercat să regândească echilibrul dintre instrumentele militare și nemilitare, ca urmare a lecțiilor învățate în operațiile dificile din Afganistan, Kosovo și Irak¹.

Baza conceptuală a acestui efort este abordarea cuprinzătoare a NATO, care urmărește să facă o cooperare mai strânsă între răspunsurile civile și militare, o parte integrantă a operațiilor Alianței. Dezvoltarea unei abordări coerente și relevante pentru această problemă complicată este acum în fruntea provocărilor majore cu care Alianța se confruntă astăzi.

Originea abordării cuprinzătoare a NATO, se datorează experienței ample care arată că gestionarea conflictului necesită aplicarea tuturor elementelor de putere naționale și internaționale, politice, diplomatice, economice, financiare, informaționale, sociale, comerciale, precum și militare.

Recunoscând această provocare, NATO a făcut primul pas către o abordare cuprinzătoare care să permită colaborarea tuturor elementelor atât civile, cât și militare, dezvoltând un plan de acțiune pentru implementarea acesteia. Multe țări s-au aliniat și au întreprins eforturi majore în vederea realizării acestui obiectiv, bazate pe experiențele și lecțiile învățate în Irak și Afganistan. Cu toate acestea, consider că inițiativele naționale de cooperare dintre actorii militari și civili sunt încă într-un stadiu incipient de dezvoltare. Trebuie conștientizată necesitatea cooperării, schimbul de informații, găsirea soluțiilor pe termen lung și o credință comună.

*Universitatea Națională de Apărare „Carol I”
International Geostrategic Maritime Observatory,
Paris
e-mail: oanavladu20@yahoo.com

Membrii NATO trebuie să acorde o atenție sporită structurilor interne și procedurilor, să găsească modalitățile necesare în vederea sincronizării eforturilor cu partenerii externi, pentru a crea stabilitate și reconstrucție.

Actorii multinaționali, cum ar fi ONU, NATO, UE, state-națiune, încearcă să dezvolte noi concepte pentru o abordare cuprinzătoare a gestionării crizelor. Acestea includ modele și concepte noi, cum ar fi: abordarea cuprinzătoare a MNE5 „(EBAO)” și „conceptul misiunilor integrate” al ONU.

Planul de acțiune privind abordarea cuprinzătoare începe cu Summitul NATO de la București, din aprilie 2008, unde s-a declarat că „amenințările de securitate din zilele noastre nu pot fi manageriate cu succes de către NATO acționând singur”². Mai degrabă, Alianța ar trebui să realizeze „un larg parteneriat bazat pe sentimente comune de deschidere și cooperare”³. Liderii NATO au continuat să declare că: „Experiențele din Afganistan și Balcani demonstrează importanța cooperării comunității internaționale, trebuie să lucreze împreună și să aibă o abordare cuprinzătoare pentru a face față cu succes provocărilor de securitate de astăzi și de mâine. Aplicarea eficientă a unei abordări comprehensive necesită cooperarea și contribuția tuturor actorilor importanți, inclusiv a organizațiilor neguvernamentale și organisme locale. În acest scop, este esențial ca toți actorii internaționale să acționeze în mod coordonat și să aplice într-un spectru larg instrumente civile și militare”⁴.

La București, liderii NATO au aprobat un Plan de acțiune pentru dezvoltarea contribuției sale la abordarea cuprinzătoare. Acest Plan de acțiune necesită implicarea NATO, a statelor membre și a tuturor echipelor, a agențiilor pentru a prezenta propuneri pragmatice, având la bază patru piloni: planificarea și desfășurarea operațiilor, lecțiile învățate, instruire, educație și exerciții, consolidarea cooperării cu actorii externi și mesajele publice.

După încheierea Războiului Rece, NATO își modifică structura și misiunile pentru a satisface interesele de securitate ale membrilor având ca misiune, apărarea colectivă.

De doisprezece ani, NATO a fost continuu implicat în operațiile de răspuns la crize militare majore, mai întâi în Balcani și Marea Mediterană, Africa și Afganistan, și acum între Ucraina și Rusia. Aceste zone critice au implicat operații pe mare și

în aer participând zeci de mii de persoane, trupele fiind dislocate dincolo de frontierele națiunii membre NATO, furnizându-i o experiență considerabilă în implementarea durabilității strategice și arhitecturii de comandă-control multinaționale complexe. Pe scurt, NATO deține resurse militare multinaționale pentru prevenirea crizelor și a conflictelor păstrând angajamentul de a apăra teritorială din Articolul 5 al Tratatului de la Washington, după cum a demonstrat în septembrie 2001⁵.

NATO nu poate merge înapoi. Alianța trebuie să continue, să se adapteze atât politic, cât și instituțional ca o forță transacțiune atunci când crizele sau conflictele amenință interesele colective. Ea trebuie să devină un jucător credibil, colaborând în cadrul abordării cuprinzătoare a conflictului din Balcani, din Afganistan, Ucraina – Rusia. Alianța a obținut suficientă experiență din anul 1995 pentru funcționa mai eficient în cadrul abordării cuprinzătoare de răspuns la criză și manageriere a conflictului.

Provocările curente

În prezent, NATO se concentrează pe dezvoltarea abordării multilaterale ca un concept operațional bazat pe efectul operațiunilor *Effects-Based Approach to Operations* (EBAO).

Pentru orice misiune care se efectuează, este vital să se asigure o înțelegere politică privind obiectivele strategice. De exemplu, pentru operațiuni, cum ar fi cea a ISAF în Afganistan, trebuie stabilite mecanismele pentru determinarea obiectivelor, rolurilor și contribuțiilor (Consiliul Nord-Atlantic și Consiliul Uniunii Europene) care au fost puse în aplicare de la început în teatrul de operații, dar ar trebui să fie mai bine utilizate. Astfel, este foarte important ca NATO și alte organizații să clarifice diviziunea muncii, atunci când lucrează împreună pentru a gestiona situațiile de conflict. Alianța trebuie să elaboreze și să coopereze cu țările vecine și cu cadrele instituționale regionale.

Este necesar să se menționeze despre parteneriatul creat între NATO și Ucraina, inițiat în 1997. Carta pentru un Parteneriat Distinct reprezintă baza formală a acestor relații prin care a fost înființată Comisia NATO-Ucraina (NUC), precum și Declarația de completare a Cartei (2009). În septembrie 2014 a avut loc întâlnirea Comisiei NATO-Ucraina unde s-au reunit șefii de stat și de guvern din NATO cu președintele ucrainean, P. Poroșenko.

Aici a fost agreată o declarație comună care reconfirmă sprijinul aliat pentru suveranitatea Ucrainei și integritatea sa teritorială în cadrul granițelor sale recunoscute internațional. „Totodată, este condamnată autoproclamata „anexare” ilegală și ilegitimă a Crimeii de către Rusia, precum și acțiunea/acțiunile Rusiei de destabilizare continuă și deliberată a estului Ucrainei, care se constituie într-o încălcare a dreptului internațional. Aliații s-au angajat să sprijine eforturile guvernului ucrainean de a se angaja pe o cale politică care să ducă, fără interferențe externe, la îndeplinirea aspirațiilor populației din toate regiunile Ucrainei”⁶.

În cadrul Parteneriatului NATO - Ucraina, aliații s-au angajat să sprijine consolidarea componentei de securitate și apărare a Programului Național Anual în sectorul apărării și securității prin intermediul unor programe de dezvoltare a capacităților și de consolidare a capacităților. În contextul Parteneriatului NATO-Ucraina, se lansează noi programe în domeniile: „comandă, control, comunicații și computere (C4), logistică și standardizare, apărarea cibernetică, tranziție de la cariera militară/reconversia profesională a personalului militar și comunicații de nivel strategic. NATO va oferi asistență Ucrainei pentru refacerea personalului militar rănit. Totodată, Alianța își va spori numărul de experți aflați la birourile NATO din Kiev”⁷.

Ucraina, un fost stat al fostei URSS, a avut și are o dependentă totală față de gazul rusesc fapt ce a făcut să nu reușească să rezolve marile dezechilibre economice și nu a reușit să reducă corupția generalizată. „Proiectul” de federalizare al Ucrainei și de anexare al Crimeii la Rusia, de pe timpul lui Victor Ianukovici, când actuala criză politică nici nu apăruse, nostalgia prorușilor după vechile structuri ale fostei Uniuni Sovietice, dorința arzătoare a Rusiei de a avea acces a Marea Neagră, au făcut posibilă ocuparea Crimeii, fără lupte. Dorința populației proruse de separare de statul Ucrainian, coroborată cu amestecul lui Putin în Ucraina, direct sau prin oligarhi, a reușit să destabilizeze economia acesteia mult mai repede decât o pot stabili SUA, CE, FMI.

Slaba capacitate militară (numerică și ca dotare), sprijinul militar, direct sau indirect acordat separatiștilor a făcut posibilă ocuparea părții sudice a Ucrainei. Numeroasele încercări de mediere a conflictului, de dialog între beligeranți a condus la încheierea Acordului de la Minsk 2. Pentru respectarea acestuia, Președintele Poroșenko

cere trimiterea de către UE a unor forțe de poliție care să asigure respectarea acordului, sub mandat ONU, fapt ce ar putea implica și România în acest conflict.

Rusia, în încercarea de a reface vechile granițe și de a-și recăpăta puterea pierdută odată cu încheierea Războiului Rece, la care se adaugă temerea majoră cu privire la dorința Ucrainei și a Georgiei de a fi acceptate ca membri NATO, nemulțumirea ei față de sancțiunile economice, impuse de către Occident, ca urmare a ocupării Crimeii, de acțiunile NATO de amplasare a scutului antirachetă nu departe de granițele ei, în România și în Polonia, efectuarea exercițiilor militare în Marea Neagră cu participarea forțelor din diverse țări ale Alianței, este obligată să caute noi alianțe cu: China, Iranul, India. În plus, Rusia speră că forțele care se opun unirii Republicii Moldova cu România să joace un rol mai important în politica acestei țări. Desfășurarea de forțe fără precedent la granițele Rusiei face ca aceasta să fie din ce în ce mai îngrijorată fapt dovedit de acuzațiile grave aduse României, Republicii Moldova, Poloniei și Bulgariei. Recăpătarea influenței și a puterii i-ar putea permite să fie din nou un pol de putere, alături de Statele Unite ale Americii, jucând un rol important în noua ordine mondială.

UE, NATO, SUA au condamnat acțiunile Rusiei de acapararea de noi teritorii din fostele state sovietice prin impunerea unor sancțiuni economice.

Surprinzător de neplăcut, pentru poporul rus este efectul de bumerang asupra economiei Rusiei prin destabilizare, realizat de către Putin, coroborat cu sancțiunile economice prelungite, prăbușirea pieței petrolului, a celei de energie electrice au generat o importantă scădere economică și o depreciere foarte importantă a rublei, fapt ce a condus la scăderea rezervei valutare a Băncii Centrale Ruse, de la circa 600 de miliarde dolari la sub jumătate.

Pe lângă acestea se adaugă și starea actuală a bazei navale din Crimeea care obligă la investiții importante pentru modernizarea și aducerea la nivelul tehnologic actual al acesteia.

Rusia consideră *România*, ca urmare a poziției ei și a acțiunilor întreprinse, că „Practic, este vorba de o transformare etapizată a acesteia într-un pivot de susținere pentru NATO și SUA aproape de frontierele Rusiei” după cum a declarat purtătorul de cuvânt al ministerului rus de Externe, Alexandr Lukașevici. A atenționat că „există tendința de a concluziona că actualele autorități din România,

de dragul creșterii importanței în ochii strategilor din alte părți ale lumii, sunt dispuse să sacrifice menținerea stabilității în regiunea Mării Negre pentru rațiuni tactice”, uitând că prin anexarea Crimeii au atentat chiar ei la ei la menținerea acestei stabilități. NATO, respinge acuzațiile Rusiei dând asigurare, prin vocea lui Carmen Romero, purtător de cuvânt al NATO, care asigură România că va fi apărată de orice amenințare, ca partener în cadrul NATO.

Situația din zona Ucraina, Rusia, Republica Moldova și România este tensionată și necesită multă diplomatie din partea țărilor care condamnă atitudinea Rusiei și eforturi suplimentare pentru restabilirea unei stări de normalitate în această parte a lumii.

Concluzii

Abordarea cuprinzătoare, propusă pentru prima dată de Danemarca în cadrul NATO, cuprinde actorii mediului internațional de management în situații de criză și conflict. Astăzi, provocările de securitate necesită o strânsă cooperarea, la nivel național și internațional, care să combine resursele civile și militare, coordonând măsurile luate. Aplicarea eficientă a acestei abordări cuprinzătoare necesită cooperarea și contribuția actorilor importanți, cu un sentiment comun de deschidere și determinare.

Actori, cum ar fi ONU și UE, joacă deja un rol important în răspunsul la crizele viitoare. Scopul final este de a lucra împreună în toate fazele de răspuns. Acest lucru va însemna legături mai strânse și continue la mai multe niveluri de strategie operațională. NATO a impus ca o contribuție majoră la operațiile ONU și un partener puternic în operațiuni – EU; tendința este că această cooperare va continua în viitor și poate, de asemenea, să crească.

Treptele de colaborare timpurie, acordul realizat în baza unui *Plan de acțiune* și măsurile interne NATO, creează semne încurajatoare. Aliații și partenerii trebuie să conștientizeze că realizarea abordării cuprinzătoare va necesita o schimbare strategică pe termen lung, nu doar punerea în aplicare a unui nou concept. Probabil că abordarea cuprinzătoare va presupune educație și formare, cât și o gândire nouă a tuturor agențiilor. NATO are un start remarcabil, dar trebuie să depună eforturi pentru a constitui un impuls constant în lunile și în anii următori.

Abordarea cuprinzătoare NATO și aplicarea sa în practică în operațiunile de pace din Afganistan, Kosovo etc., au devenit parte integrată a strategiei de

răspuns la criză a Alianței. Abordarea cuprinzătoare poate deveni, de asemenea, elementul central pentru o viitoare cooperare între NATO, ONU, UE și restul comunității internaționale.

Trebuie să fim conștienți că folosirea armelor duce la distrugerii ireversibile în zonele de conflict lucru care impune dezvoltarea continuă a unei colaborări între toți actorii internaționali.

Această lucrare a fost posibilă prin sprijinul financiar oferit prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013, cofinanțat prin Fondul Social European, în cadrul proiectului POSDRU/159/1.5/S/138822, cu titlul „Rețea Transnațională de Management Integrat al Cercetării Doctorale și Postdoctorale Inteligente în Domeniile „Științe Militare”, „Securitate și Informații” și „Ordine Publică și Siguranță Națională” – Program de Formare Continuă a Cercetătorilor de Elită – „SmartSPODAS”.”

NOTE:

1 Daniel Hamilton, Charles Bazy, *Alianța Renaște: Un Compact Atlantic pentru secolul XXI*, www.acus.org, accesat la 05.06.2015.

2 *Parteneriatul Euro-Atlantic al Consiliului format din douăzeci și șase de membri ai NATO și douăzeci și patru de țări partenere: Albania, Armenia, Austria, Azerbaidjan, Belarus, Bosnia Herțegovina, Croația, Finlanda, Georgia, Irlanda, Kazahstan, Republica Kârgâzstan, Malta, Moldova, Muntenegru, Rusia, Serbia, Suedia, Elveția, Macedonia, Tadjikistan, Turkmenistan, Ucraina și Uzbekistan.*

3 În 1994, Țările Mediteraneene care dialogau cu NATO erau: Algeria, Egipt, Israel, Iordania, Mauritania, Tunisia.

4 *Aranjamentul Berlin Plus*, care a fost stabilit în Declarația UE-NATO privind politica de securitate și apărare europeană în decembrie 2002, construit pe deciziile anterioare ale NATO. Inițiativa din 1996 European de Apărare de la Berlin și 1999 Summitul de la Washington NATO, și a făcut posibilă utilizarea activelor NATO de către UE și vice-versa.

5 Hans Binnendijk, Patrick Cronin, eds, *Surge civile: „Cheia operații complexe”*, Washington DC., National Defence University Press, 2008.

6 <http://nato.mae.ro/node/269>, accesat la 07.06.2015, ora 10.00.

7 Hans Binnendijk, Patrick Cronin, eds, *op.cit.*

BIBLIOGRAFIE

Binnendijk Hans, Cronin Patrick, eds, *Surge civile: „Cheia operații complexe”*, Washington DC, National Defence University Press, 2008.

Hamilton Daniel, Bazy Charles, *Alianța Renaște: UN Compact Atlantic pentru secolul XXI.*

<http://www.nato.int>

<http://www.mapn.ro>

<http://cssas.unap.ro>